

заговорили і російські турагентства, які поскаржилися на спад турпотоку з США, Австралії та ЄС – від третини до половини. Правда, жителі Китаю, Індії, країн Південно-Східної Азії і Туреччини від візитів до Росії не відмовляються. Але з Заходу до Росії приїжджало більше туристів, ніж в Сходу, а тому зниження їх числа загрожує серйозними неприємностями для агентств, а також готельєрів та круїзних компаній. Загалом же втрати для економіки РФ складуть близько 4 мільярдів євро [3].

Отож підсумовуючи вищевикладене варто сказати, що військово-політична нестабільність, у будь-якій формі її прояву негативно впливає на розвиток туристичної галузі, що проявляється в зменшенні туристичних потоків та їх перерозподілу на користь конкурентів.

Список використаних джерел:

1. *UNWTO Tourism Highlights, 2013 Edition [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mkt.unwto.org/publication/unwto-tourism-highlights-2013-edition>.*
2. *Офіційний сайт Державного агентства з туризму та курортів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua/ua/news/27509/>*
3. *Інформаційний портал Наші гроші [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nashigroschi.org/>*

Олексій БУНЧАК
науковий керівник
к.е.н., доц. Михайлишин Л.І.
ІФННІМ ТНЕУ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ВПРОВАДЖЕННЯ КЛАСТЕРНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Сучасні тенденції постіндустріальної модернізації світової економіки обумовлюють зростаючу роль розвитку підприємництва у посиленні соціально-економічного потенціалу і підвищенні конкурентоспроможності регіональних економік. При цьому підприємництво стає активною ланкою в структурі суспільного відтворювального процесу, без якої не можливо забезпечити успішний соціально-економічний розвиток і зростання ефективності виробництва. Системний підхід до визначення глибинної сутності підприємництва в сфері регіонального туризму дозволяє акцентувати увагу науковців щодо сучасного стану теоретично-концептуальних явлень підприємництва як специфічного виду економічної діяльності та тенденцій його розвитку.

При подальшому формуванні стратегії розвитку туристичної території локального рівня повинні поєднуватися економічні, екологічні та соціальні вигоди для територіальної громади місцевого самоврядування з економічною

ефективністю розвитку підприємництва в сільському аграрному туризмі. Соціально-економічна ефективність буде досягнута за рахунок оптимального використання ресурсів громади і землі, використання всіх видів рекреаційних ресурсів сільського туризму, якісного обслуговування туристів, відбудови місцевих ринків праці, додаткових надходжень до бюджету територій. Таким чином, концептуальний підхід до процесу управління територіальної організації туристично-рекреаційної сфери, кластеризація немасових видів туризму, а саме аграрного туризму, дозволяє нам показати і механізм впровадження кластерної стратегії розвитку та підвищення ефективності підприємницької діяльності в туристично-рекреаційної сфері на регіональному рівні.

Такий механізм становить собою організаційно-економічну форму здійснення заходів щодо забезпечення розвитку підприємництва сільського аграрного туризму в регіоні, що визначається як комплекс організаційних, ресурсних, правових, методичних та інших складових, спеціально розроблених і законодавчо закріплених, а також послідовність їх реалізації. Зміст механізму впровадження кластерної стратегії розвитку підприємницької діяльності розкрито за допомогою основних структурних елементів, до яких віднесено:

- 1) економіко-правове забезпечення дії механізму;
- 2) методичне забезпечення;
- 3) регулятори процесу інвестування в сфері туризму регіону;
- 4) процедури узгодження і прийняття рішень;
- 5) коригування в ході функціонування механізму;
- 6) розробка рекомендацій і пропозицій щодо підвищення його ефективності.

Інструментами запропонованого механізму може бути методики, моделі та результати дослідження авторів [1].

Схематично організаційно-економічний механізм впровадження стратегії розвитку підприємництва сфери туризму регіону представлено на рис. 1.

Кінцева мета механізму – підвищення ефективності підприємницької діяльності суб'єктів аграрного туризму в соціально-економічному розвитку регіону, а також активізація інвестиційних процесів у цій сфері. Основними задачами даного механізму є:

- 1) формування туристичного іміджу регіону;
- 2) модернізація сфери аграрного туризму регіону, залучення нових технологій та зростання числа робочих місць в локально-депресивних районах;
- 3) забезпечення розвитку інфраструктури сфери туризму на основі ефективного використання існуючих туристсько-рекреаційних ресурсів і незадіяного потенціалу підприємств сфери агротуризму;
- 4) формування сприятливих умов для залучення внутрішніх інвестицій підприємств у сферу туризму для її подальшого розвитку;
- 5) удосконалення структури територіально-виробничих форм господарства за рахунок кластеризації підприємств рекреаційно-туристичного комплексу.

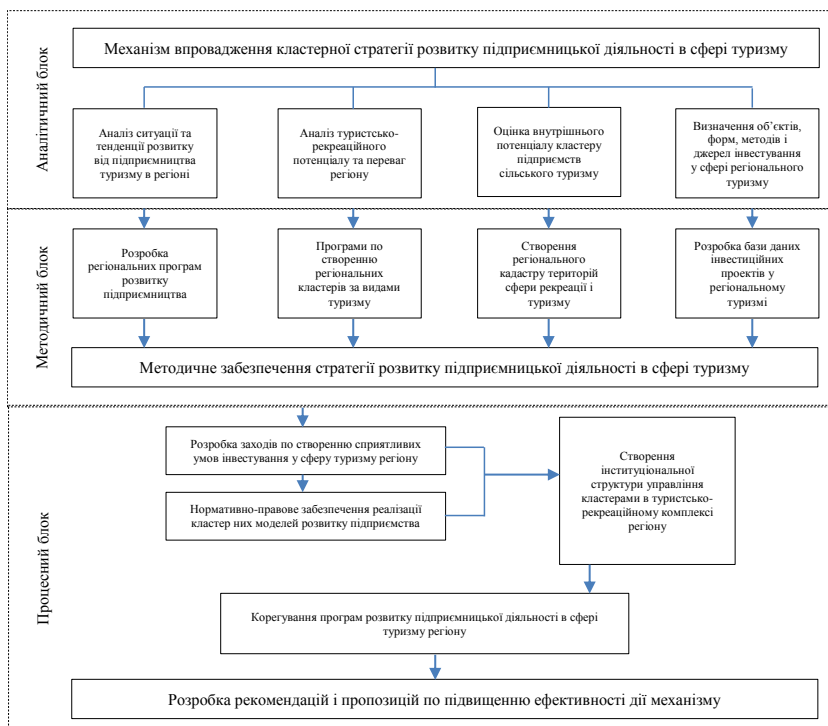

Рис. 1 Організаційно-економічний механізм впровадження кластерної стратегії розвитку підприємницької діяльності в сфері аграрного туризму регіону

Формуванню механізму повинно передувати оцінка підприємницького потенціалу і можливостей регіону, стану і тенденцій розвитку видів і форм туризму та інших галузей економіки, туристсько-рекреаційного забезпечення, а також аналіз інвестиційних проектів та розробка державних програм по розвитку туризму в регіоні. Структурно механізм розділено на три блоки: аналітичний, методичний і процесний, кожний з яких має свої особливості формування. Важливим елементом механізму є аналіз ситуації та тенденцій розвитку туризму, а також визначення ролі підприємницької діяльності у соціально-економічному розвитку регіону в цілому у відповідності до Державної стратегії регіонального розвитку [2]. Проведені дослідження стану малого підприємництва в Івано-Франківському регіоні вказує, що динаміка росту кількості суб'єктів підприємницької діяльності в регіоні за останні 5 років залишається позитивною. На фоні загальних високих темпів збільшення кількості суб'єктів малого підприємництва темпи зростання кількості фізичних

осіб-підприємців суттєво випереджали динаміку утворення малих підприємств.

Одночасно існує наявність проблем, що заважають прозоро, стабільно вести підприємницьку діяльність, зокрема: нестабільність та суперечливість у законах і нормативних документах, що регламентують підприємницьку діяльність; труднощі з отриманням фінансово-кредитної допомоги, висока вартість позичкових коштів, нерозвиненість фінансового ринку; складна схема одержання дозвільних документів, особливо на будівництво об'єктів, оформлення земельних ділянок; велика кількість контролюючих органів, відсутність прозорості та відкритості діяльності органів митного контролю; нерозвиненість інфраструктури підтримки малого бізнесу, особливо у сільській місцевості.

Ще одним показником, що характеризує вплив підприємницької діяльності на економіку регіону, є оцінка його вкладу в ВВП і доход від туризму. У промислово розвинутих країнах доходи від туризму складають приблизно від 4 до 20%. Важливим показником, що визначає роль туризму у соціально-економічному розвитку регіону, є також оцінка і стан платіжного балансу туризму і рекреації. Для цього необхідно проаналізувати активну частину:

1) Експорт товарів для сфери туризму. Необхідно звернути увагу на те, що експорт від в'їзного туризму грає значну роль у формуванні доходів підприємницьких структур і регіону в цілому. Іноземні туристи споживають туристичні послуги на території регіону, де і залишають гроші, що витрачено на них. Тобто послуги, що вироблені підприємцями туризму в регіоні, не вивозяться за його межі.

2) Валюта від оплати туристами поточних витрат на товари і послуги регіону, що їх приймає.

3) Доходи від капіталу, що вкладено в туристично-рекреаційний комплекс регіону іноземними інвесторами.

4) Доходи, які отримані підприємцями регіону від підприємницької діяльності за рахунок візного туризму.

При аналізі пасивної частини, на наш погляд необхідно визначити такі чинники: імпорт товарів для здійснення підприємницької діяльності в сфері рекреації і туризму; вартість товарів і послуг, що виробляються підприємствами регіону для організації зарубіжних мандрівок мешканців регіону; витрати на рекламу, збутову діяльність на зарубіжних ярмарках та біржах; доходи іноземних підприємств, які отримані за рахунок діяльності у сфері туризму і рекреації регіону. Також необхідно зосередити увагу на формування привабливого інвестиційного клімату і туристичного іміджу районів транскордонного співробітництва; підвищення ефективності діяльності місцевих підприємств рекреаційної сфери.

Методичний блок організаційно-економічного механізму впровадження стратегічних напрямків розвитку підприємницької діяльності містить такі елементи, як розробка регіональної програми розвитку підприємництва та територіально-господарських форм туризму в локальних районах регіону. Для подальшого розвитку напрямків підприємницької діяльності необхідним є

створення регіонального кадастру територій сфери рекреації та туризму, що дасть змогу провести локалізацію кластерів підприємців в районах туристичної привабливості сільської місцевості. Для формування іміджу туристичного регіону треба диверсифікувати такі види туризму, які були раніше не задіяні в просуванні туристичних регіонів за рахунок локальних районів, наприклад фольклорно-етнографічний туризм.

Останній елемент організаційно-економічного механізму впровадження кластерної стратегії розвитку підприємницької діяльності – це проведення заходів з коригування програм розвитку підприємництва за секторами туристично-рекреаційного комплексу. Це необхідно для оцінки розвитку коригування стратегії, обсягів інвестування, розробки заходів щодо підтримки діяльності регіонального малого бізнесу галузі. Результатом проведення таких заходів може бути розробка і рекомендації щодо підвищення ефективності дії механізму, який може бути застосований регіональними органами влади.

Список використаних джерел:

1. *Інституціональні засади та інструментарій збалансованого природоохоронного розвитку: монографія* / [С.К. Харічк ов, Н.М.Андреева, О.А. Воробьова, І.М.Дишловий, С.Г. Нездоймінов та ін.]; під ред. д.е.н. проф. С.К. Харічкова. - Одеса: І ПРЕД НАН У країни, 2010. – 484с.

2. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» № 1001 від 21.07.2006 р.* //Офіційний вісник У країни. – 2006. – №30. – С.36 – 78.

Тарас КОРЖАК
науковий керівник
к.е.н., доц. Гродський С.В.
ІФННІМ ТНЕУ

ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ОСНОВ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В ПРОЦЕС РОЗРОБКИ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Стратегічне планування розвитку туристичної галузі в Карпатському регіоні як і в інших високогірних регіонах повинно би здійснюватись на основі гласного обговорення цілей і завдань, що можуть бути покладені в основу стратегічного плану розвитку цієї галузі. Для цього слід організувати збори представників місцевих підприємств, приватних підприємців, представників навчальних закладів, органів місцевого самоврядування та інших установ на основі яких спільно утворити в регіоні Комітет стратегічного планування (КСП). Перед КСП слід поставити завдання, дотримуючись певного структурованого процесу. Такий структурований процес можна відобразити за відповідною схемою (рис. 1.).